

Р Е Ц Е Н З И Я

От : доц. д-р Неделчо Николов Гергелчев, дм., МБАЛ „Токуда Болница-София”, ЕАД

На : научните публикации на доц. Христо Цеков Цеков, дм. , представени за участие в конкурс за присъждане на научна степен „професор” , обявена в ДВ бр. 65 от 3.11.2015

За : МБАЛ „Токуда Болница София”, ЕАД

Доцент д-р Христо Цеков Цеков е роден на 22.10.1950 година в гр. Враца, откъдето започва и трудовата му кариера 24 години по-късно. Завършва висшето си образование в МУ гр. София с отличен успех и следващите пет години работи като ординатор в ХО, гр. Враца, като през 1979 година му е призната специалност по обща хирургия. Същата година, след конкурс е назначен за асистент в Клиниката по неврохирургия на УБ „Александровска“. През 1982 г. му е призната втора специалност по неврохирургия и е повишен в старши асистент, а три години по късно защитава и научната степен „кандидат на медицинските науки“, като е преназначен за „главен асистент“. През 2 000 година му е присъдена научната и преподавателска степен „доцент“ . До 2006 година работи като Началник детско неврохирургическо отделение към УБ „Александровска“, а от 2006 до 2009 година работи на същата длъжност в УМБАЛ „Св. Ив. Рилски“, София. През 2009 година започва работа като Началник сектор в Отделението по неврохирургия, а от 2015 година, с конкурс е избран за Началник на отделението по неврохирургия, която длъжност заема и понастоящем. Работи като общ хирург около 5 години, а като неврохирург – над 35 години, отличавайки с изключителна трудоспособност, активна и прецизна оперативна дейност, с постоянен стремеж към самоусъвършенстване. Негови ръководители са били

изтъкнатите неврохирурги: проф. П.Петров, проф. Л. Карагьозов, проф. А. Къркеселян. Специализирал е в Германия, Австрия, Русия, Чехия.

От 1979 година доц. Хр.Цеков е ангажиран с активна научно – преподавателска дейност : преподава на студенти, специализанти, лекари. Изнася редовно лекционни курсове по проблеми в неврохирургията пред общопрактикуващи лекари, специализиращи лекари по неврология, педиатрия и неонатология. Участвал и участва в изпитни комисии за държавни изпити и изпити за придобиване на специалност, журита за конкурси за заемане на длъжности и присъждане на научно – образователни степени „доктор”, „доктор на науките”, „доцент”, „професор”. Ръководил е успешно специализацията на над 10 специализанти, в момента – на други трима. Има защитил успешно дисертация един докторант, друг е пред защита.

За участие в конкурса доц. Хр.Цеков е представил 311 научни труда, 174 от които са след присъждането на научната степен „доцент” през 2000 година. Научната му активност е равномерно разпределена по годините, без етапи на кампанийна активност свързана с определен конкурс или друго събитие. По отношение мястото му на участие в колективите се отчита равномерност в участията му като първи, втори , трети и последващ автор, което говори за нагласата му да работи в колектив и да ръководи колектив. Съавтор е на две монографии /Инtrakраниален хипертензионен синдром, 1982; Тумори на ЦНС в детската възраст, 1987/ и два учебника/Детска неврохирургия, 1989; Хирургични болести, 2008/.

Публикации след присъждане на академичната длъжност „доцент”

нерецензорани

Публикувани	у нас	в чужбина	общо
Монографии и ръководства	1		1
Научни публикации	79	24	103

Участие в научни форуми	23	47	70
Общо:	103	71	174

Основните му публикации и приноси са в три основни раздела на неврохирургията – детска неврохирургия, хирургия на орбитата и нейните аднексии, невроонкология. По-голямата част от тях е след присъждането на научната степен „доцент”, като по вид са разпределени както следва от долната таблица:

Доц. Хр.Цеков е един от основателите на детската неврохирургия в България съвместно с проф. Вецка, проф. Унджиян, проф. Ст.Габровски. Научната му дисертация, защитена през 1982 година е от областта на детската неврохирургия, което до голяма степен определя и неговото развитие впоследствие. Като първи автор и в колектив е направил първите описание у нас на вертебралния хемангиом, съчетанието му с други патологични прояви, мозъчните абсцеси в детската възраст и особено абсцесите съпътстващи т.н „сини сърдечни пороци”, описан е хидроцефалията при гръбначно-мозъчни тумори, описани са гръбначно-мозъчните тумори при деца с тяхното разнообразие в клинични прояви и специфика при оперативното лечение, описан и извършил първа в нашата литература циркумферентна декомпресия и стабилизация на при дете с аневризмална киста в торакалната област, описана е орбиталната патология в детската възраст от неврохирургичен аспект. Призната за нововъведение е нова оперативна техника за отстраняване на синципитално енцефалоцеле.

Публикувани вrenomирани издания са и казуистики при деца: епилепсия при тумор в задната черепна яма, гръбначно-мозъчен тумор дебютиращ с вътрешна хидроцефалия, ехинокок на орбитата, ехинокок с интрамедуларна локализация, за първи път у нас е извършил и описан

циркумферентна спинална декомпресия и последваща стабилизация при дете с тумор на гръбнака.

Разработена е оперативната техника при синципитално енцефалоцеле, оперативни интервенции предотвратяващи и/или редуциращи риска от възникването на тетеринг корд ефект след операции при спинален малформативен синдром. Доц. Цеков е водещ и всепризнат специалист в областта на детската неврохирургия.

Първите публикации в областта на орбиталната патология са от началото на 90 – те години, като особено продуктивно е сътрудничество с водещия невроофтамолог в страната и Европа – проф. Чернинкова. Разработени са всички патологични процеси на орбитата по отношение тяхното диагностициране, алгоритъм на лечение, резултати. За първи път е разработена съдовата патология на орбитата при деца и възрастни, въведена е оперативната декомпресия на орбитата при ендокринна офтамопатия, внедрени са оперативни техники осигуряващи комфортен достъп на неврохирурга към всички отдели на орбиталната кухина. Внедрява с колектив интраоперативното невронавигиране при дълбоко разположени орбитални процеси. Значителен принос има в разработването на проблемите свързаните с офтамопатията при закритата травма на орбитата, нейната прогноза и възможности за благоприятно повлияване.

Травмите на гръбначния стълб, нестабилността на гръбнака при травми и патологични процеси, наличната или заплашваща гръбначно-мозъчна компресия са за първи път научно и практически разработвани у нас в колектив с проф. Танчев, проф. Станчев, проф. Бусарски. Разработвани са диагностичните проблеми, оперативните техники, внедрявани са нови оперативни технологии при травми и деструиращи процеси в шийната, торакалната и тораколумбалната области. Описана е клинично и като оперативна техника аневризмална киста на гръбначния

стълб и то при значим брой случаи дори за европейската литература. Прави се за първи път описание с литературен обзор на т.н. гръбначно – мозъчни тумори тип „пясъчен часовник“. Метастазите, като социално - икономически проблем са разработвани в множество аспекти, а тези в орбитата – за първи път у нас. Разработен е алгоритъм на поведение при интракраниалните метастази във функционално активни зони и множествена локализация. Обсъждан е алгоритъм на поведение при гръбначно-мозъчните компресии от малигнен произход.

За първи път е описана трансформацията на бенигнен глиом в мултиформен глиобластом при група болни, като се прави анализ по литературни данни на възможните механизми за това. Прави се анализ на ефективността на оперативното лечение при мултиформения глиобластом. Описват се серии на болни с тумори имащи редки локализации, както и тумори с по-рядко срещан хистологичен строеж – хордоми, плексус папиломи, холестеатоми.

Инфекциите на ЦНС /емпиеми, абсцеси, остеомиелити/ при деца и възрастни са системно разработени, препоръчват се по – щадящи методи за оперативно лечение, въз основа на практически опит. От паразитозите автор ѝ е правил проучвания по отношение предимно ехинокока, като е публикувал редки случаи на интрамедуларна и интраорбитална локализация.

Изключителен интерес представляват темите разработвани съвместно с колективи от други специалности – дистални миопатии, трансплантиация на допамин-секретиращи тъкани при паркинсонизъм с алгоритъм на проследяване, невроофтальмогично проследяване на болни оперирани за хидроцефалия, краниофарингиоми, закрита травма на орбитата с офталмопатия, ендокринна офталмопатия и т.н.. Внимание заслужава едно от първите описания в света на еозинофилия в ликвора след имплантация на шънт, публикувана в Япония. Други публикации от

областта на ликворологията са цитологичните и биохимични корелации при мозъчни тумори и кисти, атомно-спектрографски анализи на ликвора при тумори и малформации на ЦНС, като се търси етиопатогенетична връзка между тях. Научни трудове на автора са публикувани

Заключение: Доцент Хр. Цеков е неврохирург със завиден хирургичен стаж - над 40 години, като над 35 от тях са отадени на неврохирургията. В момента той е един от най-опитните неврохирурзи, притежаващ изключително добра оперативна техника и завидна трудоспособност. Винаги е работил в колектив, винаги е ценял мнението на останалите членове на колектива. От 1979 година, когато е назначен за асистент по неврохирургия и досега доц. Хр. Цеков се занимава с активна преподавателска дейност: занимания и семинари със студенти, лекции пред студенти, специализанти и специалисти, член на изпитни комисии за държавни изпити и признаване на специалност, водене на специализанти и докторанти.

Научната му дейност е изключително плодотворна за един активен неврохирург – представени за рецензия 311 научни труда, като повечето от тях са реални, а останалите - предимно резюмета от авторитетни форуми у нас и чужбина. Публикациите са стойностни, което се потвърждава от множеството цитирания и високия импакт фактор. Считам, че доц. Христо Цеков е достоен за присъждане на научното звание „професор”, отговаря на всички законови и професионални изисквания и с основание ще гласувам „За” .

Рецензент:

